

ЗЛАТНИЯТ ФАЛОС ОТ ВАРНЕНСКИЯ ХАЛКОЛИТЕН НЕКРОПОЛ ВЪВ ВЕРСКИТЕ ПРЕДСТАВИ НА ПРАИСТОРИЧЕСКИЯ ЧОВЕК

Светлозар Попов

Abstract: *The golden phallus from the Chalcolithic Necropolis of Varna is just one of a series of amazing archaeological artifacts found in its survey. Unique and inimitable, it has not been the subject of serious scientific analysis so far. Interest in it raises the fact that it is viewed as a unique prehistoric artifact among the wide palette of varied forms that symbolize the male beginning accompanying the changes in man's religious beliefs of the Chalcolithic society with the imposition of the Patriarchate. It is even more interesting to examine it in the light of the unexplored parallels between the cultures of Old Europe and Egypt in recent years. The proposed work is an attempt to create a discussion around the golden phallus, looking at it in those directions and suggesting some serious arguments for the purpose.*

Key words: *golden, phallus, chalcolithic, necropolis, Varna, Patriarchate, Old Europe, Egypt*

Вече 46 години от откриването на първите златни находки, Варненският къснохалколитен некропол разкрива все нови и неизвестни страни от живота и културата на хората, обитавали района на Варненския лиман. И не само първото златно съкровище и първият “царски” гроб, но и редица още други незлатни находки – големите кремъчни пластини, изящните карнеолови мъниста и още редица подобни артефакти изумяват съвременния човек с изяществото си и уменията на праисторическия майстор за тяхната изработка. А това изумление става неизмеримо по-голямо след разкритията на Христо Смоленов и Христо Михайлов относно вградените в безценните артефакти геометрични и математически познания на човека от каменно-медната епоха, когато приемаме едва ли не за олицетворение на първобитния човек. В това отношение представите ни се оказаха напълно погрешни и несправедливи. А ние – неподготвени. Още по-несправедлив обаче е опитът за принизяване общественото развитие на местното общество и упоритото отричане, че халколитната култура Варна е *първата цивилизация в историята на човека!* Тъй или иначе едва ли ще сгрешим ако кажем, че голяма част от артефактите крият неподозирано богата и стойностна информация. И златният фалос от “царския” гроб № 43 на некропола е ярък пример в това отношение (фиг. 1).

Фиг. 1. Златният фалос от гроб № 43

Често обект на недомлъвки и закачки, досега той не е бил обект на сериозни изследвания и за жалост хора с претенциите за професионалисти в стремежа си към евтини сензации го представяха за “първия презерватив”. В действителност истината за златния “царски” фалос е много по-интересна и по-сензационна. Защото в наши дни Робърт Бовал разкри представите за фалоса в основите на вярата и обредността на египетската цивилизация, в планирането и строителството на грандиозните египетски царски пирамиди, в култа към главните

египетски божества: Озирис, Изиди и Хор. Затова и подходът ни към златния варненски фалос трябва да бъде сериозен, коректен и научен,

Първото нещо, което следва да подчертаем е, че златният артефакт има формата на фалос и е намерен във фалосната област, между бедрата на скелета от гроб № 43 на Варненския некропол (фиг.2).

Фиг.2. „Царският” гроб № 43 с фалоса между бедрените кости, както е бил намерен

В дисталния си край той леко се стеснява с конвексна кривина и завършва с широк отвор, което прави неверни и неуместни всички приказки за ползването му като противозачатъчно средство. И нещо друго, той е единствен за некропола и за цялата праистория подобен артефакт и друг подобен досега не е открит. Знаем, че гроб № 43 е един от най-богатите гробове в некропола – един от трите гробове с около кило и половина златни артефакти. И едва ли е случайно, че е открит именно в гроба със скелет от реално погребение. Защото, както знаем останалите два най-богати гроба

№ 1 и № 4 са символични, без човешки останки и по мнението на голямата ни палеоархеоложка Хенриета Годорова символизират погребенията на божества [1]. А фалосът е нещо човешко и земно.

Като всички останали артефакти от Златния некропол обаче в него също могат да се открият известните ни математически познания и съотношения, толкова типични за халколитния „варненец” и това го прави още по-интересен като експонат. Защото, както пръв установи Георги Велев, съотношението на неговата дължина (51 мм) към диаметъра в най-удебелената му начална част (с радиус 16,22 мм) дава сакралното за геометрията число Пи ($51 : 16,22 = 3,14$) [2]. И тука всяка случайност е изключена.

Специалистите добре познават ранните етапи в развитието на верските представи на човека още от времето на късния палеолит преди около 35-40000 години. След фетишизма, тотемизма и анемизма в условията на господстващия матриархат се налага култът към Великата богиня-майка. Именно тогава се появяват първите нейни пещерни изображения, каменни скулптори и хилядите керамични Венери в Долни Вестонице. Особено място в организацията на палеолитното общество играят тотемичните представи и може би най-ранен сред тях е култа към вълка у ловците-кроманьонците. Малко по-късно възниква и култът към водоплаващата птица (лебед, гъска, патица и пр.) сред риболовците от Приуралието. Наскоро след него се появява и култът към дивия бик – тура и той може би има за последствие едно от най-ранните деления в кроманьонското общество. През всичкото това време, под една или друга форма съществува и култът към Великата богиня-майка, който заема доминиращо място през третия етап на епохата – т.нар. мадленска епоха (XV – VIII хил. пр.Хр.) [3]. Неолитът в Предна Азия, с появата за пръв път на производящата икономика и особено с налагането на скотовъдството води до първото разделение на труда - на земеделие и животновъдство.

Както изглежда това разделение следва половото делене в първобитното общество като жените, ангажирани с раждането, отглеждането на децата и грижата за дома, се специализират към растениевъдството, доколкото то позволява сезонност в работата и по-добри възможности за уседнал начин на живот и грижи за децата. Освободени от тези грижи и като ловци, мъжете поели работата по отглеждането на домашните животни, изискваща ежедневен целогодишен трудов ритъм, а често пъти и продължителни сезонни миграции със стадата за осигуряване на пашата. Тъй или иначе през неолита ролята на мъжа в обществото нараства и това води до нов тип отношения. Жената вече не е едновластен водач на групата, а мъжът се изравнява по значение и влиянието си с нейните.

Вероятно така възниква и новата религиозно-верска система на Паредрите-Равнопоставеници, при която женското и мъжкото начала вече имат изравнени по значението си позиции в обществото. Според концепцията на новата вяра Великата богиня-майка чрез самозачатие ражда първородния си Син, в последствие той ѝ става и Съпруг, а от техния Свещен брак се ражда цялата природа: небето с небесните тела, земята, водата, растителния и животински свят, човека, а с него – обществото с присъщата му владетелска власт. Така се поражда и целият пантеон от богове и богини. Още по-късно с налагането на металургията и търговията на далечни разстояния и особено през втората половина на халколита, ролята на мъжа в обществото нараства до степен, че започва да доминира и това води до замяната на родово-племенната организация на обществото с тази на племенния съюз и налагането на патриархата [4].

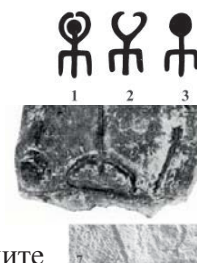
Такова е развитието на верските отношения през хилядолетията, следвали плътно развитието на обществото. Естествено те намират отражение в културата и изкуството на първобитното общество. И едно от първите неща, които

праисториците отчитат е появата образа на мъжа или на явни мъжки атрибути и символи в културата и изкуството. Именно като пионери на тази нова вълна в изкуството могат да се разглеждат многобройните побити в земята камъни и по-късните каменни стълбове, известни с името *менхири* – най-елементарния вид мегалитни обекти, появили се за пръв път от епохата на халколита, но просъществували и усъвършенствани под различни форми цели хилядолетия (фиг.3).

Фиг.3. Менхерът край с. Попит камък

Струва си да отбележа терминологичната и същностна връзката на бретонското *менхир* с гръцкото *херма*. Езиково *мен+хир* и *хер+ма* могат да се разглеждат като производни и свързани помежду си думи, произлезли чрез замяната единствено в подредбата на съставящите ги две срички. Семантично и двете понятия носят сходно съдържание, ако и гръцката *херма* освен побит единичен камък да означава и наредени купчини камъни, използвани като фетиши за белязане и охрана на пътищата, за маркиране на граници и врати. Но думата *херма* стои и в

основата на името на предгръцкия бог *Хермес* – първоначално бог на скотовъдите и овчарите, а по-късно – вестоносец на олимпийските богове, покровител на крадците и разбойниците и накрая бог на търговците, но и музикант, създал лирата и овчарската флейта, и танцьор – водач хорова на нимфите. И още нещо интересно, по свидетелствата на Херодот, богът бил изобразяван с изправен член (!) – обичай, който гърците заимствали от пеласгите [5]. Ние си имаме пък итифаличния *Герман*.

Друга форма за изобразяване на мъжкото начало представляват т.нар. итифалични антропоморфни фигурки типични за каменно-медната епоха. Най-често се срещат под формата на петроглифи, рисувани по скали и в пещери, без обаче да са така многобройни като хермите-менхери. Открити са най-много в района на Средиземноморието: в Испания, Португалия, на о. Сардиния, в Италия, в близост до крайбрежието на алпийското адриатическо крайбрежие и в Сахара, но се откриват и в Норвегия и срещата им тук е по-трудна за обясняване. Друга група итифалични фигурки се срещат на изток и следва да посочим тези у нас в пещерата Магурата и върху керамичен съд от с. Седларе, Момчилградско, в Трушещи, на р. Прут в Румъния, по каспийското крайбрежие (фиг.4), наред със забележителните петроглифи на “рогати” кораби и китове, но особено интересна е локализацията им по бреговете на далечната р. Ангара [6], доколкото разкрива неподозирани перспективи пред изследователите.

Разбира се, пак от това време се появяват и първите керамични фигури на мъже или на мъжки атрибути, ако и да са единични и да не могат да се сравняват като количество с броя на женските керамични фигурки били те самостоятелни пластики или вградени в керамични съдове.

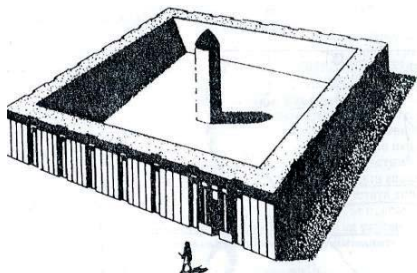
Фиг.4. Итифалични антропоморфни фигури от пещера Магурата, с. Седларе, България, Трушещи, Молдова и петроглиф от Каспийско море, Азербайджан

Именно към това разнообразие на форми с мъжкото начало следва да отнесем и златния фалос от гроб № 43 на Варненския халколитен некропол. Както казахме засега той е единствен и само непотвърдените слухове говорят за друг подобен златен фалос, намерен в саркофага на известния египетски фараон-момче Тутанкамон, за който обаче липсват каквито и да са официални данни. Вярно или не, връзка на златния “царски” фалос от Варна и египетското минало е налице и тя съвсем не е за пренебрегване. В това ни уверяват разкритията на изследователите-египтолози Робърт Бовал и Ейдриън Гилбърт в известната им книга “Загадката Орион” (1994), излязла и в български превод през 2004 г. По-долу ще се спрем на тях по-подробно, за да потърсим връзката на старите египетски представи за небесното начало на фараоновата власт със златния фалос от Варненския некропол.

Като начало авторите на книгата-изследване се спират на географската справка, свързана с пирамидите в околностите на Мемфис – първата столица на обединен Египет. Те са впечатлени, че пирамидите не са строени разпръснати и в безпорядък, а са разположени в една ивица дълга 30 км и широка 4 км, западно от Мемфис и Нил. На 20 км северно от Мемфис, източно на Нил, се е намирал свещеният град на слънцето Ану/Иуну или Хелиопол с храма на Феникса, стълба Ану (Иуну) и загадъчния камък Бенбен, чието име, изведено от думата “бен” или “бенбен” означава човешка сперма или зачеване (фиг.5). Хелиопол бил град на жреците и божественият пантеон, включвал девет бога, начело с бога-слънце Атум и неговите потомци от първо поколение: Шу (бог на въздуха) и Тефнут (богиня на влагата), техният син Геб (бог на земята) и Нут (богиня на небето). Те стават родители на боговете от третото поколение, които

били с човекоподобен образ: синовете Озирис и Сет и на дъщерите Изиди и Нефтида. Озирис и Изиди се свързват в брачна двойка и тази връзка поставя основите на най-великия мит в Древен Египет и има за резултат раждането на техния син бог Хор – последният от боговете-владетели. Озирис бил смятан за първия владетел на Египет. В представите си египтяните приемали, че на небето има паралелен на земния свят и в този смисъл има небесен Египет с небесен Нил.

Фиг.5. Рисушка на Храма на феникса в Хелиопол (Египет) със стълба Ану/Иуну с поставения на върха му камък Бенбен

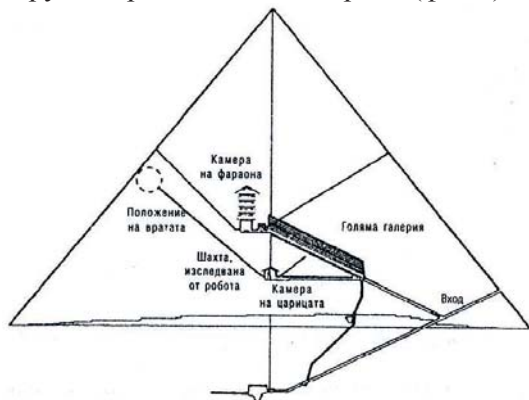
Анализирайки погребалните традиции в Египет авторите констатираат, че в преддинастичната епоха мъртвците са погребвани в обикновени ями в пясъка на пустинята. По времето на Първата династия започва строителството на гробници от кирпич – правоъгълни постройки с плосък покрив, а самата погребална яма се покривала с камък – така наречените *мастаби*. С възкачването на Третата династия започва епохата на пирамидите, която приключва с края на Шестата династия. Тъй или иначе при Третата династия пирамидите са стъпаловидни кули, подобни на зикуратите и символизират стълба с шест стъпала като на върха завършват със седма по реда си платформа. Същинските пирамиди с гладки стени се появяват с началото на Четвъртата династия, при която на каменистото плато Гиза са направени и най-величествените пирамиди – на Хеопс, Хефрен и Микерин. Принципно пирамидите са четиристенни, имат квадратни основи, точно ориентирани към основните географски посоки: изток, запад, север и юг. И завпечатлени от направената

промяна и строгия ред в строителството, които пирамидите внушават като комплекс, стигат до идеята, че седемте пирамиди от Четвъртата династия може да са част от единен проект.

Хеопсовата пирамида не е кука. Тя съдържа входен низходящ коридор (дълъг 108 м), две камери (на царицата и на фараона) и друг, свързващ ги коридор (Голямата галерия). На около 18 м от входа започва трети - възходящ коридор. И двата коридора са ориентирани на североизток. Възходящият коридор води до сърцевината на пирамидата – Голямата галерия, но преди това има отклонение към камерата на царицата. Камерата на царицата е с дължина 5,74 м, ширина 5,23 м и височина 6,22 м като е облицована от бял варовик. Разположена по оста изток-запад. Открити са и две шахти, приемани за вентилационни. Едната е насочена на север, а втората на юг, но и двете не стигат до външните стени, което показва, че те няма как да са играли вентилационни функции. Голямата галерия започва от камерата на царицата и върви стръмно нагоре като достига камерата на фараона. Съоръжението е високо 8,53 м, служи като обширен коридор за изкачването от едната към другата камера, но е с гладък под и няма стъпала. Видът ѝ е импозантен и впечатлява. Разположена меридианно към южното небе, което буди много въпроси и става причина да бъде разглеждана като средство за наблюдение на небосвода - обсерватория, гробница и храм.

Камерата на фараона е два пъти по-дълга от тази на царицата – 10,46 м и е широка и висока, колкото нейната – 5,23 и 5,81 м. Облицована е с блокове от по 30 тона съвършено полиран черен гранит без спойващо вещество. В западния край на камерата е открит гранитен саркофаг, но липсват следи от кости, погребални предмети или балсамиращи средства. Тук също има две “вентилационни” шахти. Те също се издигат от северната и от южната стена на пирамидата и са също тесни със сечение 20 x 20 см, но за разлика от шахтите в камерата на царицата, достигат и излизат

на външната ѝ стена. Подобни шахти досега в други пирамиди не са открити (фиг.6).

Фиг.6. Напречен срез на Хеопсовата пирамида с откритите в нея камери, проходи и шахтите

Пръв до идеята, че пирамидите в Гиза са правени по единен архитектурен план достига американския архитект Джеймс А.Кейн. Той доказва, че те почиват на общи геометрични и геодезични принципи, свързани с астрономични наблюдения. Основите на всички пирамиди са построени по меридианите така, че всяка страна е обърната срещу една от основните географски посоки; входовете им са винаги на северната стена, а вътрешно системата е развита по оста север-юг. Налага се идеята, че високата точност в ориентацията им е постигната чрез наблюденията на звезди, а не на слънцето. Открити са удивителни математически константи и постановки, вплетени в цялата група от Гиза и отделни части на пирамидите. Така Ленер Кук достига до идеята, че групата Гиза представлява символичен израз на хелиополския мит.

Сега на помощ идват т.нар. “Текстове от пирамидите” – йероглифи, издълбани по стените на пет пирамиди от Петата и Шестата династия, както и по-късните текстове от т.нар. “Книга на мъртвите”. Текстовете разкриват, че първоначалния култ към звездите бива асимилиран от култа към слънцето. Така постепенно учените узнават някои от свещените тайни на египетските вярвания и вярата им, че след

смъртта душата на фараона отлита на небето и се преражда в звезда на небосвода. Те идентифицират Орион с Озирис. Вярвало се, че мъртвите фараони се отъждествяват с Озирис, а пък той бил свързан със съзвездието Орион (Саху). Така Е. Круп допуска, че пирамидата може да служи за възкресяването на фараона, като звездите са преродените фараонски души от “Текстове на пирамидите”. Според вярванията живият фараон е въплъщение на богочовека Хор – синът на Озирис и Изида, а след смъртта си мъртвият фараон отлита на небето и се превръща “в един Озирис”, т.е. в поредната звезда от съзвездието Орион. Ритуалът по прераждането придобива особена импозантност и тежест, а самите текстове съдържат магическите думи и формули, с които мъртвия фараон ще се присъедини към Озирис, ще стане като него бог-звезда от съзвездието Орион. То пък е представяно като огромна човешка фигура, затова и звездните групи приемат имена като “вдигната ръка”, “спусната ръка”, “Пояса на Орион” и пр.

Водещ момент в ритуала по небесното прераждане на мъртвия фараон е съживяването на Озирис чрез магическия ритуал на мумифицирането (“саху”), изпълнено от Изида с помощта на чакала Анупис. С това той е подготвен за превръщането му в дух, т.е. в звезда от съзвездието Саху-Орион, а появата му на небето става от изток при зори, с изгрева на Орион и преди изгрева на Сот (Сириус). Появата на Сириус пък става през юни и се съпътства от най-важното природно явление за Египет - разлива на Нил. В астрономически аспект Сириус следва появата на Орион, а в митологичен Изида следва Озирис, което ги свързва в брачна двойка. Тази връзка позволява да определим и времето, когато са съставяни текстовете, защото последователната поява на Орион и Сириус при зори около датата на лятното слънцестоене, когато е разлива на Нил датира събитието за 2750 г. пр.Хр.

Митът за Озирис и Изида е един от най-популярните в египетската митология.

Озирис – бог и човек става пръв фараон на Египет. Завистта обаче кара брат му Сет да го убие, да насече тялото му и да го разпръсне по всичките 14 египетски номи (провинции). Дотогава Озирис и Изида нямали деца. Затова любящата съпруга тайно събрала частите на съпруга си, възстановила тялото му като мумия и за кратко го върнала към живот, през което време се съвокупила с него и така заченала сина им Хор. След това Озирис се превърнал в огромно звездно същество – Орион и станал владетел на небесното царство на мъртвите – Дуат. Именно тази трагична история – смъртта на Озирис с всеотдайността на Изида и борбата на сина им Хор за бащиното наследство - египетския престол става сюжет за модела на египетската държава. Когато владетелят Хор умира той се преражда в Озирис в задгробното царство Дуат и освобождава престола на законния наследник, превърнал се в нов Хор. Двата обряда по прераждането на мъртвия фараон в Озирис и коронацията на наследника му като сина му Хор протичат паралелно.

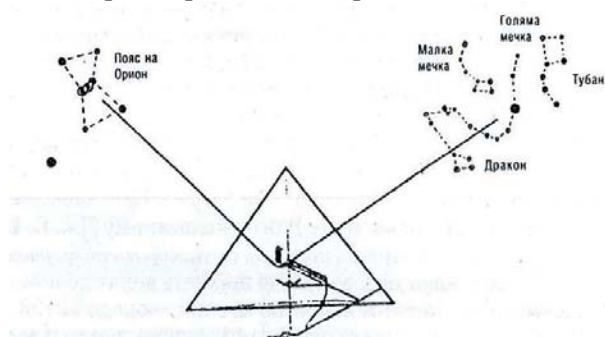
Мумията се поставя в камерата за прераждане в гробницата, където се превъплъщава в звезден дух. В последния си земен път той е съпровождан от четиримата си сина, а церемонията се води от най-големия – престолонаследника – новия Хор. За целта балсамираното тяло, церемониално облечено се отвежда в камерата на царицата и се изправя на малка стойка с лице към северната шахта. С маска на сокол и с помощта на метална брадвичка престолонаследникът Хор разсича (отваря) устата на мумията, за да може душата му да излезе от тялото и да се превърне в звездния Озирис. Брадвичката е специална, наричана с името на бога с образ на чакал (вълк) – Упуаут т.е. “онзи, който проправя пътища” или “отваря пътя”. Тя е от метеоритно желязо поради небесния му произход, за да може да открие изход на душата към звездите. След това саркофагът се пренася през Голямата галерия в камерата на фараона и оттук душата на фараона се

отправя по южната шахта към фалосната област на звездния Орион (Пояса на Орион).

Церемонията тръгва от храма на феникса в Хелиопол (град Иуну, Ану) с каменния обелиск (стълб), завършващ на върха си със загадъчния бенбен, илюстриран на фиг. 5. Шествието от жреци поема право на запад, прекосява Нил и пристига в гр.Летопол (двата града са на една географска ширина?!). Това е градът на престолонаследника Хор и тук той се присъединява към церемонията, тя продължава пътя си на юг и след 15 км достига Гиза и Голямата пирамида на Хеопс. Именно тя е пригодена за кульминация на церемонията – изпращане душата на мъртвия фараон, за да стане той нов звезден Озирис. Следва възкачването на престола на неговия наследник – новия фараон Хор.

Споменахме, че Голямата пирамида на Хеопс има четири шахти – две в камерата на фараона, които се отварят навън и две, смятани за “глухи” в камерата на царицата. След като идеята за техните вентилационни функции отпада, възниква идеята за връзката им с религиозната обредност и че може да осигуряват изход на душата на мъртвия фараон. Допуска се, северния проход на камерата на фараона да служи за излизане на душата към небесния полюс с неговите незалязващи околополярни звезди, а южният – към Орион. Нещо повече, пресмятанията показват, че южната шахта е насочена към Алнитак (Зета Орионис) - една от трите най-ярки звезди от т.нар. Пояс на Орион, а северната – към тогавашната полярна звезда (Алфа Драконис). Най-новите проучвания на камерата на царицата показват, че и нейните две шахти, приемани за “глухи” също имат дискретни изходи и също са насочени към небосвода: южната – към Сириус, а северната към звездите от “главата” на съзвездие Малка мечка (фиг.7). Но и това не е всичко, защото внимателният анализ на трите знаменити пирамиди от Гиза показва нещо удивително. И трите пирамиди са ориентирани по собствените им меридиани (север – юг) като страните им сочат една от основните географски посоки и входът е

винаги върху северната стена. Оказва се обаче, че и всички гробници *мастаби* от първите три египетски династии преди епохата на пирамидите са ориентирани по същия начин. Но най-любопитното Нил също е ориентирана в хода си по посоката юг-север. И това подсказва, че изборът на разположение на пирамидите има не инженерен, а религиозен произход.

Фиг. 7. Напречен срез на Хеопсовата пирамида с ориентацията на шахтите към положението на звездите около времето на строежа ѝ – 2600 г. пр.Хр

Търсейки отговора на въпроса защо именно най-късната от трите пирамиди – тази на Микерин е значително по-малка от другите две и защо стои леко отместена на изток, авторите на “Загадката Орион” дълго не могат да си обяснят причината за тази негова скромност, толкова нетипична за честолюбието на фараоните. Така те достигат до единственото обяснение, че пирамидите не бива да се разглеждат поотделно, а като единен проект. Тогава, съпоставяйки Нил с Млечния път, като небесна река и мястото на Орион на небосвода те установяват видимото сходство на трите звезди от т.нар. “Пояс на Орион” с трите пирамиди от Гиза. Съответствието касае както бройката, така и подредбата по големина и местоположение, т.е. пирамидите от Гиза представляваха земни проекции на трите най-ярки звезди от Пояса на Орион. А той играе ролята на звезден фалос. По-подробният анализ показва, че освен трите пирамиди в Гиза има още две по-малки пирамиди, също от Четвъртата

династия, които съответстват на пет от седемте ярки звезди на съзвездието Орион.

Колкото до истинските мащаби на звездния проект по прераждането и обезсмъртяването на фараона научаваме от безпристрастните статистически данни. Стъпаловидната пирамида на Джосер в Сакар е построена с 850000 тона материал. В двете пирамиди на Снофру в Дешур са вложени 9 млн. тона. А Голямата пирамида на Хеопс съдържа 2,5 млн. варовикови блока със средно тегло 2,6 тона, което прави теглото ѝ 6,3 милиона тона.

И така след това пространно запознаване с древните египетски представи и обредни практики, заимствано изцяло от “Загадката на Орион” на Р. Бовал и Е. Гилбърт нека да се върнем към основната си тема. Разбираме, че ядро на обредните практики заема мита за смъртта на Озирис, вълшебното зачатие на Изида, върнала за кратко любимия мъж към живот, за да забременее, прераждането на първия владетел на Египет като звезда от съзвездието Орион и раждането на сина им Хор. Разбираме, че става дума за невиждана по величие и пищност церемония, а пирамидите са средството необходимо за провеждането ѝ. Че център в церемонията са трите големи пирамиди в Гиза и, че основната роля изпълнява Великата пирамида на Хеопс, с нейните камери, коридори и шахти, ориентирани по такъв начин, че да отвеждат душата на починалия фараон в небесното царство на мъртвите Дуат и в същото време да осигурят зачеването на Изида от починалия ѝ съпруг. Това според мита станало след като тя събрала частите от тялото му и го върнала за кратко към живот, за акта на зачатието. А след като не открила единствено фалоса му, ползвала *изкуствен фалос*. Ето как авторите описват цялото тайнство:

“Тялото на Озирис в небето е небесният образ на великана Саху, когото познаваме като крачещ човек с протегнатата ръка, в която държи звезда. Половите му белези, т.е. фалосът, очевидно са означени със звездите от Пояса на Орион, които би

трябвало да символизира половата потентност и плодовитост на звездния Озирис. В мита за Озирис и Изидата важен момент е приготвянето от Изидата на изкуствен фалос (?!), така че тя да може да оплоди утробата си със семето на Озирис и да забременее. ... древен текст, наречен “Инвентарна стела” открит в малък храм в съседство на Хеопсовата пирамида споменава Хеопс, Голямата пирамида, а Изидата е наречена “господарка на пирамидите”. Ако това е вярно, много съблазнителна е мисълта да се приеме, че изкуственият фалос е представен в южната шахта в Камерата на фараона в Хеопсовата пирамида, насочена към Пояса на Орион, т.е. половата област на образа Озирис-Саху в небето. Това ни напомня за онзи откъс от “Текстове на пирамидите”, отнасящ се за звездната копулация и ритуала на оплодяването на Изидата от Озирис: *“Твоята сестра (съпруга) Изидата идва при теб, лувайки от любов. Ти я поставяш на фалоса си (шахтата?) и семето ти навлиза в нея, готовата като Сот (Сириус) и Хор-Сопт (звезда) излиза от теб като “Хор, който е в Сот” [ГП 632] [7].*

И така, център на събитията е фалосната област на небесния гигант Саху (Озирис) – Пояса на Орион. Какъв е обаче изкуственият фалос, използван от земната Изидата не се разбира и никъде не е пояснено. Все пак в една от версиите се говори за изкуствен фалос, направен от злато [8]! И веднага следва да отбележа, праисторическата древност, а и тази от ранните периоди на първите речни цивилизации в Египет, Месопотамия и Инд не познават друг златен фалос, освен този от споменатата версия. Дори и в мълвата за изчезнал златен фалос от саркофага на фараон Тутанкамон да има и капчица истина, това е много по-късно от епохата на пирамидите. В същото време нашата археология засвидетелства единствения праисторически златен фалос, открит в гроб № 43 на Варненския некропол I. При това той е много по-древен от времето на Хеопс и от самата египетска цивилизация. Това е то

прототипът на златния фалос в световната праистория и митология и не друг, а той предлага единствената следа към идеята за изкуствения златен фалос от мита за Озирис и Изидата. Затова няма как да не го забележим без да го отбележим.

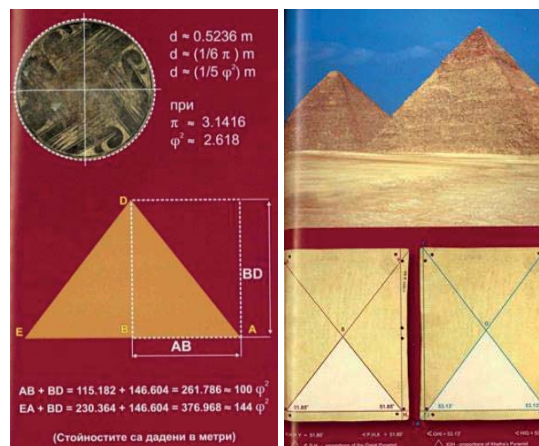
Тук мнозина може и да се усъмнят и да не се съгласят с изказаното мнение, с твърдението, че наличието на един артефакт не е доказателство за наличието на културна връзка и паралел. И те биха били прави, ако става дума за само един изолиран случай на подобие. Ако обаче се откриват и други още културни паралели и броят, и разнообразието им постепенно растат, тогава няма как да говорим за случайност. Тогава става дума за закономерност и истинските изследователи следва да потърсят причината за нея, да я потвърдят или да я отхвърлят, но аргументирано, с помощта на фактите и научната логика, а не със заучени догми и заклинателни мантри, както често пъти става у нас. Специално, коментиранията тема, съм я поставил и разглеждал, малко или повече и в “Халколитната цивилизация Варна” (2014), и в наскоро излязлата “Корабоплаването в праисторията” (2018). Затова тук ще бъде кратък и само ще отбележа обсъжданите паралели.

За изненада на мнозина златният фалос само загатва темата за културните паралели на египетската цивилизацията с тази на т.нар. Стара Европа от времето на халколита. Във всеки случай темата се охранва и от мотива “слънчева ладия”, приеман за изконно египетски, въпреки опитите от страна на всеядните елини да си го присвоят. Мотивът дава нагледна представа за движението на слънце-бога Амон-Ра по небесния свод, с ежедневните му изгреви и залези. За нас в случая е важно, че благодарение на Ана Радунчева са ни известни три изображения на слънце в лодка - от Симеоновград и Слатино, Кюстендилско и едно изображение на слънце на гърба на плаваща риба – от Долнослав, Пловдивско. Датирани са съответно за късния неолит, ранния и късния халколит [9]. Друго подобно изображение дължим на археолога

Георги Нехризов. То е от комплекса скални ниши при Глухите камъни, ако ѝ погрешно да е датирано към по-късната тракийска епоха [10]. Видимо представлява слънце, под формата на кръст (слънчев символ) в съд, наподобяващ лодка.

Преди да сме излезли от сферата на митологията, струва си да споменем и праобраза на египетския слънцебог - златното теленце Ра, който откриваме в златните телета от гробове № 36 и № 26 на Варненския некропол.

Много по-сериозни като аргумент са разкритията от последните години на Христо Смоленов и Христо Михайлов, установили изумителни паралели между вградените в артефакти от Варненския некропол, но и не само от некропола, метрични и ъглови зависимости. Удивителен е размерът на диаметъра на златната паница от гроб № 4, който се оказва точно един “египетски царски лакът”, т.нар. “кубит” = 52,36 см – основна мярка за дължина в Египет. По-интересното е, че не само тя, но и почти всички останали артефакти се оказват кратни на кубита, в това число златната плочка от гроб № 1, споменатите златни бичета от гроб № 36, както и многобройните корубести костни или мраморни идоли. Тук всяка случайност би следвало да се изключи. Важното за работата ни обаче не се изчерпва с посоченото. Два от ъглите върху диагонали от златната плочка са съответно 51,84 и 53,13 градуса и се оказват равни на ъглите, които сключват с основата стените на Хеопсовата и Хефреновата пирамиди. Двамата изследователи дори разпознаха прототипа на свещения египетски йероглиф на живота *anh* в някои от златните артефакти от некропола (фиг. 8) [11].

Фиг. 8. Скритите математически познания на халколитните „варненци”: златната паница от гроб № 4 с диаметър един египетски царски лакът (кубит) – 52,36 см и ъглите, които стените на Хеопсовата и Хефреновата пирамиди сключват при основата си, съответно 51,84 и 53,13 градуса, вградени в златната плочка от гроб № 1 на Варненския некропол

Казаното обаче, колкото и да е шокиращо, също не е всичко, защото друг български изследовател – Стефан Гайд показва, че е възможно плочките с първо писмо в света – от Градешница, Караново, Търтария и Челаре да бъдат разчетени с помощта на египетското йероглифно писмо [12]. А Боно Шодров установи изследвайки най-ранните писмени знаци открити върху печата от Караново, плочката от Градешница, от пещерата Магура и върху т.нар. “чиния на Ной” и съпоставяйки ги със знаци от най-ранните речни цивилизации установи най-многобройни съответствия с такива от Египет – 17 знака или 57% съвпадения [13].

Тези разкрития са наистина изумителни. Вече не говорим за сходствата в един или два епизода от митологията, а за дълбоки културни паралели, свързани с познанията за света и техните абстрактни измерения. Сега аргументите по въпроса за връзка между културите на древен Египет и Стара Европа – на балканско-долнодунавската халколитна култура стават и повече, и по-тежки. Сега вече трудно могат да бъдат пренебрегвани и отхвърляни, независимо от затрудненията за тяхното

обяснение. Сега вече въпросът е поставен на сериозно. Нещо повече, той не е само поставен, но и решен! И решението му откриваме в излязлото от печат тази година изследване “Корабоплаването в праисторията” (2018).

На практика изследването е посветено на срещата ни със странните петроглифи на “рогати” кораби по каспийското крайбрежие, след като столетие преди това същите такива странни кораби са открити изрисувани по скалите на Нубийската пестиня (фиг. 9). Всяка мисъл за срещата на тези толкова странни по вида си кораби в дълбока древност на две толкова отдалечени места като плод на случайност е абсурдна. Тогава обяснението трябва да се търси в пряката заимственост, което ще рече появата на каспийски кораби в преддинастичен Египет, където местните майстори са ги опознали и са започнали и те да ги правят. Т.е. трябва да приемем, че каспийските кораби са преплавали по вода от Каспийско до Средиземно море. А това е възможно единствено при условие, че са минали и през Черно море, поради липсата на други водни пътища. Обстоятелството, че до края на V хил. пр.Хр., т.е. до края на голямата балканска халколитна култура, Каспийско и Черно море са били свързани помежду си посредством водния канал Манич дава живот на хипотезата. Споменатите петроглифи на еднотипни кораби в Каспия и Египет и данните за оживени морски търговски и културни връзки на културите от Западното Черноморие с Егейския свят, Северното Черноморие, Приазовието и Поволжието са преки свидетелства за ролята на Черно море като връзка между тях [14]. Но наред с това могат да се разглеждат и като свидетелства за активни контакти на културата Варна, заела през късния халколит цялото западно крайбрежие на Черно море, с Егейския и Средиземноморския свят.

Фиг.9. Петроглифи на „рогати” кораби от Нубия, Египет и резервата Гобустан в Азербайджан

Тези чужденци ние виждаме изобразени върху Ловната палета като бойци в пълно бойно снаряжение и това, което впечатлява е, че като облекло, снаряжение и физически (антроположки) особености те се различават от местното население. А бойните сцени между нилски папирусови лодки и “рогати” кораби, изобразени върху Ритуалната палета на Нармер, върху ножа от Абидос и в гробница № 100 в Хиеракополис достатъчно красноречиво рисуват картината на чуждото нашествие, дошло от морето. Сега вече няма защо да се чудим кой, кога, как и откъде е внесъл чуждата култура по долината на Нил. Това са пришълци, европеиди, с прави, “римски” носове и бради дошли по море на кораби, въоръжени с копия и брадви, препасани от пояси с висящи опашки от вълк или куче [15].

Сега вече разбираме причината за посочените по-горе културни паралели. Въпросът за златния фалос от Варненския къснохалколитен некропол е само един

конкретен пример за тези връзки и разгледан в тази светлина, той вече не буди недоумения. Напротив, той ни помага да опознаем по-добре неизвестния свят на написаната история на човечеството. Затова и следва да бъде разгледан, както подобава, с цялата му сериозност и внимание. А екзотиката и блясъкът на златния фалос само подсилват външния ефект на наблюдаваната връзка и стимулират по-задълбоченото ѝ изследване. Разглеждан ведно в системата от многобройни масивни, внушителни менхири-херми, занимателни итифалични фигурки и митологични образи като “гръцкия” Хермес и българския Герман, с блясъка и уникалността си като единствен и безподобен по рода си артефакт той със сигурност бележи върха на пирамидата символи, белязали тържеството на патриархата и хода в развитието на човешкия прогрес.

Литература:

1. Тодорова, Хенриета. Към проблема за т.нар. “символични погребения” от енеолитния некропол Варна I. – В: Добруджа (9), 1992, с. 71–83.
2. Велев, Георги. Посланието Побити камъни. Варна, 2011, с. 39–40.
3. Религия. БСЭ, Т. 21, с. 629.
4. Попов, Светлозар. Халколитната цивилизация Варна. Варна, 2014, с. 150–154.
5. Гермес, Мифы народов мира. Т. 1, Москва, 1980, с. 292–294; Динков Божидар. Пеласгите. София, 1999, с. 173–184; Демин, В. Загадките на Руския север. С., 2005, с. 90–103.
6. Стойчев, Тодор, Халколитни изображения от пещерата Магура, България. – В: Годишник на Департамент Археология, Нов български университет (НБУ), Т. I, 1994, с. 307–319.
7. Бовал, Робърт и Ейдриън Гилбърт. Загадката Орион, София, 2004, с. 12–13, 18–29, 32–38, 43–49, 53, 60, 85–94, 98–99, 105–107, 115–119, 130, 143–145, 162–165, 189–198, 202–211.
8. Варненски Халколитен некропол, 14.03.2013. miroslav.eu, www.gugle.bg.
9. Радунчева, Ана. Праисторически богове и митове и връзката им с някои вярвания на древните гърци. – В: Годишник на Департамент Археология – НБУ, Т. 1, 1994, с. 29–40; Радунчева, Ана. Разкопки и проучвания. – В: ИАИ, XXXII, 2003, с. 75, 80, 91–92.
10. Димитров, Евгени. Глухите камъни. – В: Осем, бр. 2 (26), февруари 2011, с. 80.
11. Смоленов, Христо и Христо Михайлов. Тайното знание на Черноморската Атлантида. С., 2010, с. 23–27, 35–48, 52–81, 97–106.
12. Гайд, Стефан. Тракийското писмо – декодирано – I. С., 2006. с. 37–65; Гайд, Стефан, Тракийското писмо – декодирано – III. С., 2007, с. 29–54, 103, 121–153.
13. Шкодров, Боно. Писмените знаци на българите. Варна, 2006, с. 44–48.
14. Попов, Светлозар. Халколитната цивилизация Варна. Варна, 2014, с. 212–251.
15. Попов Светлозар. Корабоплаването в праисторията. Варна, 2018, с. 14–17.

За контакти:
Светлозар Попов
E-mail: sv_popov@abv.bg